

EUROPEISKA UNIONEN OCH DESS HANDELSPARTNER

Under årens lopp har EU rört sig bort från produktion av arbetsintensiva, billiga produkter för att specialisera sig på mer högkvalitativa märkesvaror. EU:s öppna ekonomi gör handeln till en grundläggande faktor. För att överbygga handelshinder och skapa likvärdiga förutsättningar för sina företag förhandlar unionen om ett antal frihandelsavtal. EU är också en av grundarna till och en viktig aktör inom Världshandelsorganisationen (WTO).

RÄTTSLIG GRUND

Genom artikel 207 i fördraget om Europeiska unionens funktionssätt (EUF-fördraget) etableras den gemensamma handelspolitiken som en exklusiv befogenhet för Europeiska unionen.

EU:S CENTRALA POSITION

EU är världens största ekonomi och står för över tjugo procent av världens bruttonationalprodukt (BNP). Tack vare sin BNP, som uppgår till cirka 15 biljoner euro, och sin öppna marknad, med 2 791 miljarder i export och 2 578 miljarder i import avseende varor och tjänster, har EU spelat en central roll i utformningen av det globala handelssystemet, först och främst genom att stödja Världshandelsorganisationen (WTO). Den ekonomiska öppenheten har medfört stora fördelar för EU, vilket den kommer att göra även i fortsättningen med tanke på att mer än 30 miljoner arbetstillfällen i EU är beroende av utrikeshandeln och att nittio procent av den globala ekonomiska tillväxten under de kommande femton åren förväntas skapas utanför Europa^[1]. Nya ekonomiska aktörer och tekniska genombrott har i grunden förändrat den internationella handelns struktur och mönster. Inte minst den allmänt utbredda användningen av informationsteknik har gjort det möjligt att handla med varor och tjänster som det tidigare inte gick att handla med. Valutahandeln har vuxit oerhört under de senaste tjugo åren och är nu större än någonsin. Dagens globala ekonomi är starkt integrerad, och globala leveranskedjor har i stort sett ersatt den traditionella handeln med färdigvaror.

Effekterna av den globala finanskrisen har haft en negativ inverkan på unionens ekonomiska resultat. I vissa avseenden har EU:s ekonomi trots allt visat anmärkningsvärd motståndskraft jämfört med andra industrialiserade ekonomier, och

---

[1]"Handel för alla: Mot en mer ansvarsfull handels- och investeringspolitik", Europeiska kommissionen 2015, s. 8, konsulterad den 26 april 2019, <https://publications.europa.eu/en/publication-detail/-/publication/d90eda7c-7299-11e5-9317-01aa75ed71a1/language-sv>

dess andel av den globala bruttonationalprodukten har minskat i långsammare takt än Japans och USA:s. EU har också kunnat behålla en relativt stark position i handeln med varor, samtidigt som man har stärkt sin ledande roll i handeln med tjänster.

EUROPEISKA KOMMISSIONENS OCH EUROPAPARLAMENTETS ROLL

Internationell handel var ett av de första områden där medlemsstaterna kom överens om att föra samman sina befogenheter. Medlemsstaterna gav därför Europeiska kommissionen i uppgift att hantera handelsfrågor, inklusive förhandlingar om internationella handelsavtal, på deras vägnar. Med andra ord förhandlar EU, genom att agera som en enhet, om både bilaterala och multilaterala handelsavtal på alla sina medlemsstaters vägnar. Om vi tittar på WTO:s tvistlösningssystem kan vi se att EU har visat en anmärkningsvärd förmåga att försvara sina egna intressen i internationella handelstvister. EU har även använt internationella handelsinstrument för att främja sina värderingar och strategier och försökt sprida sin egen regleringspraxis till resten av världen. Att "främja europeiska värden", till exempel mänskliga rättigheter, hållbar utveckling, gott styrelseskick och respekt för miljön utgör faktiskt en av de tre pelarna i EU:s handelsstrategi "Handel för alla".

Europeiska unionen har traditionellt sett gynnat ett öppet och rättvist internationellt handelssystem. EU har oförtrutet verkat för att se till att alla länder integreras i världsekonomin, även genom ett successivt avskaffande av restriktioner för internationell handel.

I Lissabonfördraget förstärktes även Europaparlamentets roll genom att parlamentet gjordes till medlagstiftare i handels- och investeringsfrågor, med lika mycket makt som rådet. Lissabonfördraget gav också parlamentet en mer aktiv roll vid förhandlingar om och ratificeringar av internationella handelsavtal, eftersom parlamentets samtycke blev obligatoriskt. Samtidigt tillhör vissa delar av handelspolitiken fortfarande medlemsstaternas befogenheter. Den 16 maj 2017 avgav Europeiska unionens domstol ett yttrande som skapade klarhet i uppdelningen mellan medlemsstaternas och EU:s befogenheter.

HANDELSPOLITIK OCH HANDELSINRIKTNING

Genom meddelandet "Handel, tillväxt och världspolitik" från 2010 gjordes internationell handel till en av pelarna i Europa 2020-strategin, vilken har som mål att göra EU mer miljövänligt och konkurrenskraftigt. På liknande sätt förstärker strategin "Handel för alla" från 2015 EU:s handelspolitik genom att handelspolitiken görs till den främsta faktorn för att främja tillväxt, jobb och investeringar. Strategin uppmanar även till förnyelse av WTO genom att ge organisationen en nyckelroll för utveckling och regelefterlevnad, med ett mer fokuserat synsätt i stället för som nu ett "samlat helhetsåtagande" där samtliga punkter på dagordningen måste godkännas tillsammans, och genom att skapa ett "tvåtredjedels-system" som gör att en undergrupp av WTO-medlemmar kan gå vidare i en specifik fråga, samtidigt som dörren hålls öppen för andra medlemmar som vill vara med i ett senare skede.

Efter dödläget i de multilaterala förhandlingarna i WTO i samband med Doha-utvecklingsagendan har EU dock varit tvunget att finna alternativa vägar för att säkra bättre tillgång till marknader i länder utanför unionen. I detta syfte har en ny generation övergripande frihandelsavtal införts, som gäller mycket mer än minskade avgifter och varuhandel.

Det första av detta slags "moderna" frihandelsavtal slöts med Sydkorea, och efter Europaparlamentets ratificering tillämpades avtalet provisoriskt från den 1 juli 2011 tills det formellt trädde i kraft i december 2015. Flerpartsavtalet om handel mellan EU och Peru samt Colombia, och senare Ecuador, som provisoriskt varit i kraft sedan 2013, associeringsavtalet med länderna i Centralamerika, vars handelsdelar tillämpats provisoriskt sedan 2013, det övergripande avtalet mellan EU och Kanada om ekonomi och handel (Ceta), provisoriskt tillämpat sedan september 2017, frihandelsavtalet mellan EU och Singapore, vars förhandlingar avslutades 2014, och frihandelsavtalet mellan EU och Vietnam, vars förhandlingar avslutades i slutet av 2015, vittnar alla om denna nya politik. Ett frihandelsavtal med Japan trädde i kraft den 1 februari 2019.

Förhandlingarna med USA om det transatlantiska partnerskapet för handel och investeringar (TTIP) har lagts på is, men EU förbereder sig för att förhandla med andra centrala partner. Förhandlingar om ett handelsavtal med de grundande medlemmarna i Mercosur anses vara en viktig språngbräda för bättre tillgång till den sydamerikanska marknaden. EU har även inlett förhandlingar om frihandelsavtal med Indonesien, Tunisien, Filippinerna, Australien och Nya Zeeland. Förhandlingarna med Malaysia, Thailand och Indien kommer att återupptas så snart det finns lämpliga förutsättningar. EU har även inlett förhandlingar kring självständiga bilaterala investeringsavtal med Kina och Myanmar, och kommer att undersöka möjligheten att inleda liknande förhandlingar med Taiwan och Hongkong. Förhandlingar med Iran kommer att övervägas efter landets anslutning till WTO.

Dessa avtal kommer att medföra stora fördelar. De genomsnittliga tulltarifferna för export från EU kommer att sänkas med ungefär femtio procent. Frihandelsavtal förutses kunna bidra till att ytterligare två procent av EU:s bruttonationalprodukt kan läggas till den ekonomiska tillväxten i EU^[2]. Det kan emellertid ta flera år innan dessa avtal är klara att träda i kraft.

IMPORT OCH EXPORT

Europa är världens största exportör av färdigvaror och tjänster, och utgör själv den största exportmarknaden för omkring åttio länder^[3]. Värdet av EU:s varuhandel med resten av världen uppgick 2018 till 3 936 miljarder euro^[4].

Europeiska unionens främsta handelspartner – Varuhandel 2018 (i miljoner euro)

---

[2]"Insyn i EU-politiken: Handel", Europeiska kommissionen, 2016, s. 5, konsulterad den 12 april 2019, <https://publications.europa.eu/sv/publication-detail/-/publication/9a2c5c3e-0d03-11e6-ba9a-01aa75ed71a1>

[3]"EU:s position i världshandeln", Europeiska kommissionen, konsulterad den 12 april 2019, <http://ec.europa.eu/trade/policy/eu-position-in-world-trade/>

[4]Eurostats pressmeddelande 49/2019 <https://ec.europa.eu/eurostat/documents/2995521/9677750/6-18032019-AP-EN.pdf/6fce968a-cc9f-494d-a19c-e04576e42fa9>

Land	Export	Import	Totalt	Handelsbalans
USA	406 372	267 270	673 642	+139 102
Kina	209 906	394 698	604 604	-184 791
Schweiz	156 484	108 980	265 464	+47 504
Världen	1 955 746	1 980 361	3 936 107	-24 615

Källa: Europeiska kommissionen, 2019.

Såväl importen som exporten ökade jämfört med 2017. Denna ökning var större för export (123 miljarder euro) än för import (76 miljarder euro).

EU-28:s handelsöverskott för varor har fluktuerat från 11 miljarder euro 2014 till 60 miljarder euro 2015 och 20,5 miljarder euro 2017^[5]. År 2018 registrerades ett underskott på 24,6 miljarder euro. Maskiner och transportutrustning var de viktigaste kategorierna för både export och import, och följdes av kemiska produkter när det gäller exporten och mineraliska bränslen för importen.

Den totala exporten 2018 ökade med 4,1 procent jämfört med föregående år, medan importen ökade med 6,7 procent. Export och import uppgick till 1 956 miljarder euro respektive 1 980 miljarder euro. USA fortsatte att vara den överlägset viktigaste destinationen för varor som exporterades från EU under 2018, följt av Kina, Schweiz och Ryssland.

Kina var under 2018 den ledande leverantören av varor till EU, följt av USA och Ryssland.

Den senaste tidens mindre nedgång i handelsbalansen avseende varor står i kontrast till de ytterligare framsteg som gjorts i handeln med tjänster, där balansen är positiv. År 2017 visade EU:s handelsbalans ett överskott på 191 miljarder euro i tjänstetransaktionerna med resten av världen, med en export på 912 miljarder euro och en import på totalt 721 miljarder euro. Handeln med tjänster stod för 33 procent av EU:s export och 28 procent av EU:s import av varor och tjänster 2017^[6]. USA, Europeiska frihandelssammanslutningen (Efta-länderna) och Asien ingick bland EU:s största tjänstehandelspartner. Enligt de senaste uppgifterna var EU:s tjänstehandel framför allt inriktad på tre kategorier: andra företagstjänster, transport och resor^[7].

UTLÄNDSKA DIREKTINVESTERINGAR I EU

EU är världens största investerare och en viktig mottagare av andra parter utländska direktinvesteringar. Lissabonfördragets ikraftträdande 2009 utökade ytterligare EU:s exklusiva befogenheter i internationella handelsfrågor, som numera omfattar utländska direktinvesteringar. För att klargöra den exakta omfattningen av befogenheterna

[5]GD Handels statistikguide från juni 2018, Europeiska kommissionen, http://trade.ec.europa.eu/doclib/docs/2013/may/tradoc_151348.pdf

[6]Europaparlamentets GD EXPO:s beräkningar baserade på Europeiska kommissionens uppgifter.

[7]"Internationell handel med tjänster", Eurostat, https://ec.europa.eu/eurostat/statistics-explained/index.php/International_trade_in_services#Main_services_traded, konsulterad den 12 april 2019. Den statistiska kategorin övriga företagstjänster består av: verksamhet på forsknings- och utvecklingsområdet, yrkes- och ledningsrådgivning, tekniska, handelsrelaterade och andra tjänster.

avseende investeringar, begärde kommissionen ett yttrande från Europeiska unionens domstol om frihandelsavtalet mellan EU och Singapore. Domstolens yttrande från 2017 bekräftade att de flesta aspekter av utländska direktinvesteringar omfattas av EU:s befogenheter, med vissa undantag, i synnerhet när det gäller tvistlösning.

Fördelning av utländska direktinvesteringar 2016 (%)

Land	Inflöde av direktinvesteringar	Utflyde av direktinvesteringar
EU	38,4 %	52,0 %
USA	35,3 %	39,5 %
Kina	7,5 %	7,9 %
Kanada	5,3 %	7,5 %
Japan	1,0 %	8,7 %

Källa: Europaparlamentets GD EXPO:s beräkningar baserade på Europeiska kommissionens uppgifter.

Mario Damen / Jakub Przetacznik
04/2019

